

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «МЕРКУЛОВА ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF MERKULOVA v. UKRAINE)**

(Заява № 21454/04)

*8 червня 2011 року до тексту рішення
були внесені зміни
відповідно до правила 81 Регламенту Суду*

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

3 березня 2011 року

ОСТАТОЧНЕ

03/06/2011

Це рішення набуло статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції. Текст рішення може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Меркулова проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Дін Шпільманн (*Dean Spielmann*), Голова,
Карел Юнгвірт (*Karel Jungwiert*),
Марк Білігер (*Mark Villiger*),
Ізабель Берро-Лефевр (*Isabelle Berro-Lefevre*),
Енн Пауер (*Ann Power*),
Ганна Юдківська (*Ganna Yudkivska*),

Ангеліка Нуссбергер (*Angelika Nußberger*), судді,
а також Клаудія Вестердік (*Claudia Westerdiek*), Секретар секції,
після обговорення за зачиненими дверима 8 лютого 2011 року
постановляє рішення, винесене того самого дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа була розпочата за заявою (№ 21454/04)), яку 4 червня 2004 року подала до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянка України пані Наталія Володимирівна Меркулова (далі — заявниця).

2. Заявницю представляв пан С. Кириченко¹ — юрист, який практикує у м. Херсоні. Уряд України (далі — Уряд) представляв його Уповноважений — пан Ю. Зайцев з Міністерства юстиції.

3. Заявниця стверджувала, зокрема, що розслідування у кримінальній справі щодо обставин передчасної смерті її сина було неефективним та що тривалість відповідних проваджень, у яких вона була цивільним позивачем, була надмірною.

4. 21 жовтня 2009 року Голова п'ятої секції вирішив повідомити Уряд про заяву. Було також вирішено розглядати питання щодо прийнятності та суті заяви одночасно (пункт 1 статті 29 Конвенції).

ФАКТИ**I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ**

5. Заявниця народилася у 1955 році та проживає у с. Дударків.

6. 30 квітня 1997 року син заявниці, Олександр Ланецький, був побитий своїм знайомим А. Я. Наступного дня його стан погіршився

¹ Виправлено 8 червня 2011 року: у тексті було зазначено «пан С. Кіріпченко».

та його було поміщено до лікарні на стаціонарне лікування. 14 травня 1997 року після декількох операцій Олександр Ланецький помер у лікарні.

7. 15 травня 1997 року прокуратурою Білозерського району щодо А. Я. було порушено кримінальну справу у зв'язку із завданням Олександру Ланецькому тяжких тілесних ушкоджень. У той самий день заявницю було визнано потерпілою у справі.

8. 19 травня 1997 року А. Я. було обрано запобіжний захід у вигляді підписки про невиїзд.

9. 20 травня 1997 року було проведено судово-медичну експертизу, згідно з якою смерть Олександра Ланецького була прямим наслідком ушкоджень, завданих йому А. Я.

10. 16 жовтня 1997 року комісією експертів було проведено ще одну судово-медичну експертизу, яка підтвердила існування безпосереднього зв'язку між ушкодженнями та наступною смертю Олександра Ланецького.

11. 27 жовтня 1997 року заявницю було визнано цивільним позивачем.

12. У період з травня по листопад 1997 року слідчі органи провели численні допити свідків, два відтворення обстановки і обставин події та інші заходи. 17 листопада 1997 року справу було направлено для розгляду до суду.

13. 20 березня 1998 року Новокаховський міський суд направив справу на додаткове розслідування на підставі численних процесуальних недоліків у розслідуванні.

14. У невизначену дату А. Я. зник та 16 квітня 1998 року його було оголошено у розшук.

15. Декілька разів заявниця скаржилася до різних органів на бездіяльність міліції при встановленні місця перебування А. Я., зокрема щодо недостатньо швидкої реакції, коли заявниця повідомила міліцію про те, що він, ймовірно, навідувався додому.

16. Після зникнення А. Я. слідство було зупинене. Проте воно неодноразово відновлювалося для проведення певних слідчих заходів — таких, як допити додаткових свідків.

17. 27 серпня 2000 року та 20 листопада 2001 року Генеральна прокуратура визнавала, що міліція не вжила усіх необхідних кроків для того, щоб знайти А. Я.

18. 16 жовтня 2002 року недоліки роботи міліції були також визнані Управлінням МВС в Херсонській області, яке вирішило передати ведення розслідування управлінню карного розшуку УМВС України в Херсонській області та запропонувало йому вжити додаткових заходів для встановлення місця перебування А. Я.

19. У травні 2003 року заявниця звернулася до суду з цивільним позовом проти УМВС України в Херсонській області та Державного

казначейства, вимагаючи відшкодування шкоди, завданої внаслідок бездіяльності міліції під час розслідування кримінальної справи щодо А. Я. Її позови були відхилені судами трьох інстанцій, а остаточне рішення було ухвалене 5 жовтня 2005 року Верховним Судом України.

20. Тим часом 19 червня 2003 року А. Я. був затриманий в Магаданській області Російської Федерації та взятий під варту в очікуванні екстрадиції в Україну.

21. 6 жовтня 2003 року Магаданський обласний суд звільнив А. Я. з-під варти на підставі спливу терміну, встановленого положеннями відповідного двостороннього договору про екстрадицію, що стосуються підготовки відповідних документів.

22. 17 листопада 2003 року Генеральна прокуратура Російської Федерації погодилася на екстрадицію А. Я.

23. 8 червня 2004 року А. Я. було заарештовано у м. Самарі (Російська Федерація).

24. У серпні 2004 року А. Я. був екстрадований в Україну.

25. 10 листопада 2004 року справу було направлено для розгляду до Комсомольського районного суду Херсонської області.

26. У 2005 році суд неодноразово викликав свідків Г., С. та Р. та наказував місцевим органам міліції здійснити їх примусовий привід. 4 травня 2005 року суд направив Міністерству внутрішніх справ листа, в якому йшлося про неодноразове невиконання наказів суду та містилося прохання щодо втручання міністерства з метою забезпечення вжиття усіх необхідних заходів для встановлення місць перебування свідків та виклику їх у судові засідання.

27. У серпні 2005 року суд призначив ще одну судово-медичну експертизу з метою встановлення причин смерті Олександра Ланецького, дійшовши висновку, що попередні експертизи не виявили деяких важливих деталей.

28. 30 листопада 2005 року нова комісія експертів дійшла висновку, що між ушкодженнями, яких зазнав син заявниці, та його смертю не існувало прямого причинного зв'язку. Більш того, ушкодження, яких завдав А. Я., були середньої тяжкості та не ставили під загрозу життя у час, коли їх було завдано. Смерть Олександра Ланецького, що настала пізніше, була спричинена післяопераційною спайковою кишковою непрохідністю та запальними процесами.

29. У невизначену дату у квітні 2006 року Комсомольський районний суд виніс окрему ухвалу, адресовану Комсомольській районній прокуратурі, в якій йшлося про те, що представник останньої з'явився на слухання 28 квітня 2006 року непідготовленим, що спричинило відкладення засідання на іншу дату. Суд вимагав від прокурора вжити заходів для запобігання подібних випадків у майбутньому.

30. 3 травня 2006 року Комсомольський районний суд визнав А. Я. винним у завданні синові заявниці тяжких тілесних ушкоджень,

які спричинили його смерть. Він зазначив, що висновки останньої судово-медичної експертизи щодо відсутності прямого зв'язку між ушкодженнями та смертю суперечили іншим свідченням у справі та, таким чином, у цій частині братися до уваги не будуть. Суд призначив А. Я. покарання у вигляді семи років позбавлення волі та частково задовольнив цивільний позов заявниці до нього.

31. 1 вересня 2006 року апеляційний суд Херсонської області вніс зміни до зазначеного вироку. Він встановив, що перевага повинна бути віддана висновкам останньої судово-медичної експертизи та що не існувало прямого причинного зв'язку між діями А. Я. та смертю Олександра Ланецького у лікарні після декількох операцій через два тижні після події. Суд перекваліфікував дії А. Я. на завдання середньої тяжкості тілесних ушкоджень та призначив йому покарання у вигляді майже двох з половиною років позбавлення волі². Він також направив цивільний позов заявниці на новий судовий розгляд до суду першої інстанції.

32. 27 листопада 2007 року Верховний Суд України скасував ухвалу від 1 вересня 2006 року, дійшовши висновку, що апеляційний суд дав іншу оцінку фактам без проведення судового слідства, та направив справу на новий апеляційний розгляд до того ж суду.

33. 4 квітня 2008 року апеляційний суд Херсонської області призначив А. Я. покарання у вигляді майже двох з половиною років³ позбавлення волі та направив цивільний позов заявниці на новий розгляд до суду першої інстанції.

34. 26 травня 2009 року Верховний Суд скасував зазначене рішення та направив справу на новий апеляційний розгляд того ж суду. Він, зокрема, зазначив, що апеляційний суд не виконав належним чином його вказівок та не навів достатніх підстав, якими мотивувалося віддання ним переваги висновку судово-медичної експертизи 2005 року перед іншими доказами у справі.

35. 4 серпня 2009 року апеляційний суд Херсонської області скасував вирок від 3 травня 2006 року та направив справу на новий судовий розгляд до суду першої інстанції. Він, зокрема, дійшов висновку, що суд першої інстанції не навів достатніх підстав, якими мотивувалося віддання ним переваги висновку судово-медичної експертизи 1997 року перед висновком судово-медичної експертизи, проведеної у 2005 році.

36. 29 березня 2010 року Комсомольський районний суд визнав А. Я. винним у завданні синові заявниці тяжких тілесних ушкоджень та призначив йому покарання у вигляді семи років позбавлення волі.

² виправлено 8 червня 2011 року: у тексті зазначалось «двох з половиною років позбавлення волі».

³ Те саме.

Він також присудив заявниці 3534,50 грн відшкодування майнової шкоди та 50 000 грн відшкодування моральної шкоди.

37. 13 липня 2010 року апеляційний суд Херсонської області залишив зазначений вирок без змін.

38. Сторони не повідомили Суд, набрав вирок апеляційного суду законної сили чи було на нього подано касаційну скаргу.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

39. Відповідні положення Конституції України та Кримінально-процесуального кодексу наведено в рішенні у справі «*Сергій Шевченко проти України*» (*Sergey Shevchenko v. Ukraine*) (заява № 32478/02, пп. 36–39, від 4 квітня 2006 року).

ПРАВО

I. СКАРГА ЩОДО СТВЕРДЖУВАНОЇ НЕЕФЕКТИВНОСТІ ТА ТРИВАЛОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ СМЕРТІ ОЛЕКСАНДРА ЛАНЕЦЬКОГО

40. Заявниця скаржилася, що розслідування обставин смерті Олександра Ланецького, яке проводилось державними органами, не було ретельним, наслідком чого була його неефективність, а тривалість кримінального провадження щодо А. Я. була надмірною. Вона посилалась на пункт 1 статті 6 та на статтю 13 Конвенції, у відповідних частинах якого передбачається таке:

П у н к т 1 статті 6

«Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення...».

Стаття 13

«Кожен, чиї права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження».

41. Суд, який є головним у наданні юридичної кваліфікації фактам у справі (див. в якості нещодавнього прикладу рішення від 13 березня 2007 року у справі «*Кастравет проти Молдови*» (*Castravet v.*

Moldova), заява № 23393/05, п. 23), вважає, що розгляд скарги на неефективність розслідування обставин смерті Олександра Ланецького має здійснюватись у рамках процесуального аспекту статті 2 Конвенції, відповідна частина якої передбачає таке:

Стаття 2

«1. Право кожного на життя охороняється законом. Нікого не може бути умисно позбавлено життя інакше ніж на виконання смертного вироку суду, винесеного після визнання його винним у вчиненні злочину, за який закон передбачає таке покарання».

А. Прийнятність

42. Уряд стверджував, що скарга на неефективність розслідування є неприйнятною *ratione personae*, оскільки особа, винна у завданні ушкоджень, що спричинили смерть Олександра Ланецького, була встановлена та засуджена. Отже заявниця не може більше бути потерпілою від стверджуваних порушень. Уряд також зазначив, що кримінальний аспект пункту 1 статті 6 Конвенції не застосовний до провадження, про яке йдеться, оскільки в межах провадження не вирішувалося питання визначення кримінальних обвинувачень щодо заявниці.

43. Заявниця наполягала на тому, що, незважаючи на швидке визнання А. Я. як особи, винної у завданні тілесних ушкоджень її синові, протягом більше як 10 років національні органи не змогли забезпечити його засудження та покарання. Тільки завдяки її активній участі в провадженні та численним скаргам на його неефективність було зрештою вжито деяких заходів.

44. Стосовно заперечення Урядом наявності у неї статусу потерпілої Суд повторює, що прийняття рішення або вжиття заходів на користь заявника в принципі не є достатнім для того, щоб позбавити його статусу потерпілого, якщо державні органи не визнали — або явно або по суті — порушення Конвенції та зрештою не надали компенсації за нього (див., серед інших прикладів, рішення у справі «Гефген проти Німеччини» (*Gafgen v. Germany*) [ВП], заява № 22978/05, п. 115, ECHR 2010-...). Суд зазначає, що у цій справі встановлення обставин смерті Олександра Ланецького тривало приблизно тринадцять років та неясно, завершилося кримінальне провадження щодо А. Я. чи ні. На національному рівні не було зроблено жодної офіційної заяви стосовно достатності заходів, вжитих протягом розслідування смерті Олександра Ланецького, для виконання зобов'язань держави за статтею 2 Конвенції. Отже, заявниця не може бути визнана такою, що втратила свій статус потерпілої стосовно цієї скарги незалежно від факту засудження А. Я. (див., *mutatis mutandis*, рішення від 8 грудня 2009

року у справі «Шандру та інші проти Румунії» (*Sandru and Others v. Romania*), заява № 22465/03, пп. 62–64). Отже, заперечення Уряду повинно бути відхилене.

45. Щодо застосовності пункту 1 статті 6 Конвенції Суд погоджується з Урядом, що це положення не є застосовним у цій справі в його кримінальному аспекті. З іншого боку, Суд повторює, що заявниця діяла в якості цивільного позивача у кримінальному провадженні щодо А. Я. Отже, зазначене провадження стосувалося визначення її цивільних прав. Суд вже неодноразово доходив висновку, що стаття 6 Конвенції має бути застосовною до цивільних позовів у кримінальних провадженнях, та розглядав відповідні скарги по суті (див., наприклад, рішення у справі «Перес проти Франції» (*Perez v. France*) [ВП], заява № 47287/99, пп. 73–75, ECHR 2004-I; та, *mutatis mutandis*, рішення від 8 листопада 2005 року у справі «Баглай проти України» (*Baglay v. Ukraine*), заява № 22431/02, пп. 9 та 25, та зазначене вище рішення у справі «Сергій Шевченко проти України», п. 79). Суд не знаходить будь-яких підстав відходити від своєї практики у цій справі.

46. Суд вважає, що скарги заявниці про стверджувану неефективність розслідування обставин смерті Олександра Ланецького та тривалість кримінального провадження щодо А. Я. не є явно необґрунтованими у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції. Більш того, Суд зазначає, що вони не є неприйнятними з будь-яких інших підстав. Отже, вони мають бути визнані прийнятними.

В. Суть

47. Заявниця стверджувала, що розслідування обставин смерті її сина було неефективним, характеризувалося надмірними затримками та відсутністю сумлінності з боку державних органів при збиранні доказів та забезпеченні засудження А. Я. Вона, зокрема, аргументувала це тим, що протягом досудового розслідування державні органи не зібрали усіх необхідних доказів та що вони несуть відповідальність за втечу А. Я., оскільки не затримали його та не взяли від варту; що протягом того часу, коли він переховувався, вони не вжили усіх необхідних заходів для встановлення його місця перебування, а також не відреагували на її повідомлення про те, що він навідувався додому, та що судові провадження відзначалося численними непотрібними затримками та періодами бездіяльності.

48. Уряд заперечив цю точку зору. Він зазначив, що правопорушник був швидко встановлений та що для збирання доказів були вжиті численні слідчі заходи, включаючи огляд місця події, два відтворення обстановки і обставин події, декілька судово-медичних експертиз та більше сорока допитів свідків. Уряд також зауважив, що основні

докази були зібрані протягом перших кількох місяців після події та що основна затримка виникла внаслідок переховування А. Я. на території Росії протягом приблизно шести років, за що національні органи не можуть нести відповідальності. Насамкінець, Уряд зазначив, що, незважаючи на затримку, А. Я. врешті-решт був притягнутий до відповідальності і йому було призначено певний строк позбавлення волі та зобов'язано сплатити заявниці відшкодування. У світлі усього наведеного вище та, зокрема, засудження А. Я., розслідування не може вважатися неефективним для цілей статті 2 Конвенції.

49. Суд повторює, що стаття 2 Конвенції опосередковано вимагає наявності будь-якої форми ефективного розслідування, коли особу вбито в результаті застосування сили (див., *mutatis mutandis*, рішення від 19 лютого 1998 року у справі «*Кайя проти Туреччини*» (*Kaya v. Turkey*), п. 86, Reports of Judgments and Decisions 1998-I). Задля досягнення такої мети форми розслідування можуть бути різними в залежності від обставин, оскільки обов'язок його проведення не є обов'язком досягти результату, це обов'язок вжити заходів. Органи державної влади повинні були вжити всіх необхідних заходів для отримання доказів, які стосуються справи (див. рішення у справі «*Гонгадзе проти України*» (*Gongadze v. Ukraine*), заява № 34056/02, п. 176, ECHR 2005-XI).

50. Вимоги статті 2 Конвенції не будуть виконані, якщо захист, який надається національним законодавством, існує лише у теорії. Він також повинен ефективно працювати на практиці, що вимагає оперативного розгляду справи без непотрібних затримок (див. рішення у справі «*Шиліг проти Словенії*» (*Silih v. Slovenia*) [ВП], заява № 71463/01, п. 195, ECHR 2009-...). Очевидно, що можуть існувати складнощі та перепони, які перешкоджають його прогресу. Однак негайна реакція органів державної влади при розслідуванні використання сили, що спричинила смерть, або зникнення, є важливою для забезпечення громадської впевненості в дотриманні ними принципу верховенства права у попередженні будь-яких ознак змови або поблажливості до незаконних дій (див., в якості нещодавнього прикладу, рішення від 10 грудня 2009 року у справі «*Дудник проти України*» (*Dudnyk v. Ukraine*), заява № 17985/04, п. 33).

51. Згідно з наведеним вище у той час, як встановлення та покарання осіб, винних у смерті, а також доступність для заявника засобів відшкодування є важливими критеріями при оцінці того, виконала чи ні держава свої зобов'язання згідно зі статтею 2 (див., серед інших прикладів, ухвалу щодо прийнятності від 27 листопада 2007 року у справі «*Райковська проти Польщі*» (*Rajkowska v. Poland*), заява № 37393/02, та рішення від 2 вересня 2010 року у справі «*Федіна проти України*» (*Fedina v. Ukraine*), заява № 17185/02, пп. 66–67), у великій кількості нещодавніх справ, що розглядалися Судом,

встановлення порушення здебільшого ґрунтувалося на існуванні невинуватених затримок та несумлінного ведення національними органами провадження незалежно від остаточного результату (див., наприклад, пункт 211 зазначеного вище рішення від 9 квітня 2009 року у справі «Шиліг проти Словенії»; пункти 73 та 77–80 зазначеного вище рішення у справі «Шандру та інші проти Румунії»; пункт 70 рішення від 28 липня 2009 року у справі «Дворачек та Дворачкова проти Словаччини» (*Dvoracek and Dvorackova v. Slovakia*), заява № 30754/04; пункти 79–84 рішення від 20 жовтня 2009 року у справі «Агаке та інші проти Румунії», заява № 2712/02, та пункти 57–58 рішення від 24 березня 2009 року у справі «Моїсеев проти Польщі» (*Mojsiejew v. Poland*), заява № 11818/02).

52. Звертаючись до фактів цієї справи, Суд зазначає, що національні органи вжили великої кількості заходів згідно зі статтею 2 Конвенції. Зокрема впродовж двох тижнів після побиття Олександра Ланецького та на наступний день після його смерті було порушено кримінальну справу для розслідування відповідних обставин. Особа, відповідальна за побиття, була швидко встановлена та протягом перших декількох місяців після події було здійснено велику кількість кроків для збирання доказів (включаючи допити свідків та судово-медичні експертизи). Більш того, Суд зазначає, що правопорушник зрештою був притягнутий до відповідальності та йому було призначено покарання у вигляді певного строку позбавлення волі. Заявниці також було присуджено відшкодування шкоди.

53. Проте Суд зауважує, що Олександр Ланецький отримав тілесні ушкодження у квітні 1997 року та помер у травні 1997 року, а останнє рішення щодо покарання А. Я. було ухвалено у липні 2010 року. З матеріалів справи неясно, став остаточним цей вирок чи на нього було подано касаційну скаргу. У будь-якому випадку національним органам знадобилось щонайменше тринадцять років, щоб притягти до відповідальності та покарати правопорушника. З цього проміжку часу період, що починається з 11 вересня 1997 року, охоплюється юрисдикцією Суду *ratione temporis*.

54. Розглядаючи питання щодо того, якою мірою цей період може бути обґрунтований об'єктивними обставинами, Суд доходить висновку, що він може бути проаналізований на основі трьох основних підперіодів: активні етапи досудового розслідування, протягом яких місце перебування А. Я. було відоме; період, протягом якого А. Я. переховувався; судове провадження.

55. По-перше, що стосується періоду активного розслідування, він тривав взагалі менше, ніж один рік (з травня до листопада 1997 року та з серпня до листопада 2004 року). Незважаючи на те, що цей період не мав серйозних затримок, Суд не може дійти такого ж висновку щодо сумлінності національних органів у збиранні доказів. Суд перш

за все зауважує, що після того, як справу було вперше направлено до суду, Новокаховський міський суд у березні 1998 року дійшов висновку, що процесуальні недоліки були настільки численними, що це стало юридичним обґрунтуванням для направлення справи на додаткове розслідування (див. зазначений вище пункт 13).

56. Суд також зазначає, що з огляду на наступне зосередження судового провадження на причинах смерті Олександра Ланецького та на розходження позицій різних колегій суддів щодо цього, органи слідства, як видається, не зібрали вичерпних доказів з цього питання (зокрема, вони не дослідили та не відкинули версію медичної небалості). На основі доступних доказів Суд не може виключити можливості того, що відсутність сумлінності при початковому збиранні доказів призвела до наступних затримок, що мали місце на етапі судового провадження.

57. По-друге, основна затримка у провадженні виникла внаслідок зникнення А. Я. на строк, що перевищував шість років (з квітня 1998 року до серпня 2004 року). Хоча заявниця обвинувачувала Уряд у незапобіганні його переховуванню, її аргументи зводилися до твердження, що А. Я. повинен був бути взятий під варту. Вона не навела будь-яких доводів на користь того, що Уряд не вжив розумних заходів перед лицем передбачуваного ризику того, що А. Я. вирішить переховуватися. Отже, Суд не переконаний у тому, що Уряд несе відповідальність за втечу А. Я. та, таким чином, за шестирічну затримку судового розгляду та засудження.

58. З іншого боку, Суд не може прийняти точку зору Уряду щодо того, що період, про який йдеться, враховуватися не повинен. Суд зазначає, що, з одного боку, велика кількість слідчих дій (таких, як допити свідків або проведення судово-медичних експертиз) очевидно не вимагали присутності А. Я., та що деякі такі заходи дійсно мали місце впродовж означеного періоду (див. вище пункт 16). У той же час Суд зазначає, що Уряд не надав жодного доказу того, що прокуратура склала належний план дій для вчасного встановлення місця перебування А. Я. Навпаки, національні органи самі декілька разів визнавали відсутність відповідних заходів (див. вище пункти 17–18). Отже, Суд вважає, що саме по собі зникнення А. Я. не може виправдати шестирічну затримку розгляду його справи.

59. По-третє, стосовно судового провадження Суд зазначає, що воно тривало з листопада 2004 року щонайменше до липня 2010 року,— тобто п'ять років і вісім місяців. Цей період відзначався неодноразовими направленнями справи на новий розгляд між судами трьох інстанцій. Проте протягом останнього кола провадження рішення були ухвалені лише судами двох інстанцій. Хоча справа, що розглядалася судами, мала певну складність — зокрема, внаслідок суперечливих доказів стосовно прямої причини смерті Олександра

Ланецького,— Суд доходить висновку, що під час судового розгляду мали місце декілька затримок, які не можуть бути пояснені цією складністю.

60. Зокрема, Суд зауважує, що затримка початкового розгляду справи судом першої інстанції виникла внаслідок декількох випадків нездатності правоохоронних органів забезпечити явку важливих свідків (див. вище пункт 26) та підготуватися до судових засідань (див. вище пункт 29); що касаційне провадження відзначалося приблизно двома роками бездіяльності з боку Верховного Суду (див. вище пункти 32–34); та що справа декілька разів направлялася на новий розгляд внаслідок ненадання судами нижчої інстанції достатнього обґрунтування своїм висновкам (див. вище пункти 32, 34 та 35). У світлі вищенаведеного Суд не може дійти висновку, що судовий розгляд справи А. Я. здійснювався з оперативністю та сумлінністю, що вимагаються для дотримання позитивного зобов'язання держави згідно зі статтею 2 Конвенції.

61. Зважаючи на все вищенаведене, зокрема на відсутність всебічного підходу до збирання доказів протягом досудового розслідування, недостатність дій національних органів при встановленні місця перебування А. Я. протягом шести років, поки він переховувався, та різні затримки і направлення справи до судів нижчої інстанції, які мали місце протягом провадження щодо нього, Суд вважає, що затримка забезпечення його засудження, що тривала близько тринадцяти років, є несумісною із зобов'язанням держави за статтею 2 Конвенції щодо здійснення ефективного розслідування підозрілих смертей.

62. Отже, у цій справі було порушення процесуального аспекту статті 2 Конвенції.

63. Беручи до уваги конкретні обставини цієї справи та аргументацію, якою Суд керувався при встановленні порушення процесуального аспекту статті 2 Конвенції, Суд вважає, що немає необхідності розглядати справу за пунктом 1 статті 6 Конвенції (див. пункт 216 вищезазначеного рішення у справі «Шиліг проти Словенії») та за статтею 13 Конвенції.

II. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ КОНВЕНЦІЇ

64. Заявниця також скаржилася за статтею 3 Конвенції, що страждання, яких вона зазнала внаслідок бездіяльності національних органів та затримок, становили нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження. Вона також посилалась на статті 10 та 14 Конвенції у світлі фактів цієї справи.

65. Розглянувши аргументи заявниці у світлі матеріалу, що знаходиться в його розпорядженні, Суд доходить висновку,

що у тій мірі, в якій оскаржувані питання належать до його компетенції, вони не виявляють жодних ознак порушення прав та свобод, викладених у Конвенції.

66. Отже, ця частина заяви повинна бути визнана неприйнятною як явно необґрунтована відповідно до підпункту «а» пункту 3 та пункту 4 статті 35 Конвенції.

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

67. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Шкода

68. Заявниця вимагала 3 000 000 гривень відшкодування моральної шкоди.

69. Уряд стверджував, що ця вимога є надмірною та необґрунтованою.

70. Суд вважає, що заявниця зазнала болю та страждань внаслідок подій, що призвели до встановлення порушення у цій справі. Здійснюючи оцінку на засадах справедливості, Суд присуджує заявниці 12 000 євро відшкодування моральної шкоди.

B. Судові та інші витрати

71. Заявниця не подала будь-яких вимог у цьому відношенні. Отже, Суд нічого не присуджує.

C. Пеня

72. Суд вважає за належне призначити пеню виходячи з розміру граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткових пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скаргу щодо неефективного розслідування смерті Олександра Ланецького прийнятною, а решту скарг у заяві — неприйнятними.

2. *Постановляє*, що було порушення процесуального аспекту статті 2 Конвенції.

3. *Постановляє*, що немає необхідності розглядати скарги за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції.

4. *Постановляє*, що:

(a) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного згідно з пунктом 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплатити заявниці 12 000 (дванадцять тисяч) євро відшкодування моральної шкоди, разом з будь-яким податком, який може бути нараховано, що мають бути конвертовані в національну валюту України за курсом на день здійснення платежу;

(b) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

5. *Відхиляє* решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою і повідомлено письмово 3 березня 2011 року, відповідно до пунктів 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК
Секретар

Дін ШПІЛЬМАНН
Голова